

การประท้วงที่นำไปสู่ การจลาจล

อินโดนีเซีย ในฐานะประเทศประชาธิปไตยขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศที่มีจำนวนประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก เป็นรัฐที่มีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจอย่างสูง การพัฒนาประเทศหลังยุคซูฮาร์โตได้สะท้อนความพยายามของรัฐในการปรับโครงสร้างการเมืองสู่ประชาธิปไตยแบบเปิดกว้าง ภายใต้กระบวนการกระจายอำนาจและการส่งเสริมธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตาม แม้จะมีพัฒนาการในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ แต่ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ความยากจนของแรงงานระดับล่าง ปัญหาค่าครองชีพ และภาวะว่างงานในหมู่เยาวชนยังคงเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างสำคัญที่บ่อนทำลายเสถียรภาพสังคมอินโดนีเซียอย่างต่อเนื่อง

เหตุการณ์ลุกฮือประท้วงที่เกิดขึ้นล่าสุด จึงไม่ใช่เพียงปฏิริยาต่อการเพิ่มสวัสดิการให้สมาชิกรัฐสภาเท่านั้น หากเป็นผลสะสมของความไม่พอใจทางเศรษฐกิจที่สั่งสมมาช้านาน ผสานกับความรู้สึกด้อยโอกาสของประชาชนจำนวนมากที่เห็นการดำเนินการของรัฐเป็นไปในทิศทางที่เอื้อประโยชน์ให้กับชนชั้นการเมืองมากกว่ามวลชนทั่วไป ตัวเร่งสำคัญคือเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่รัฐใช้กำลังในการควบคุมฝูงชนจนมีผู้เสียชีวิต ซึ่งทำให้สถานการณ์ลุกลามเป็นการจลาจลในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ

ตามแนวคิดด้าน ทฤษฎีความมั่นคงมนุษย์ (Human Security) และ ทฤษฎีความขัดแย้งทางการเมือง (Political Conflict Theory) การขาดหลักประกันทางเศรษฐกิจ และความรู้สึกว่ารัฐละเลยคุณภาพชีวิตประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความเคลื่อนไหวมวลชนและความรุนแรงทางการเมือง นอกจากนี้ บริบทวัฒนธรรมทางการเมืองของอินโดนีเซีย ซึ่งประชาชนมีบทบาทเชิงรุกต่อการเคลื่อนไหวทางสังคม ตั้งแต่ยุคปฏิรูปปี 1998 ทำให้ประชาชนมีความพร้อมในการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อแสดงออกทางการเมือง

ดังนั้น การศึกษาสถานการณ์นี้มีความสำคัญเพื่อทำความเข้าใจพลวัตความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศประชาธิปไตยกำลังพัฒนา ตลอดจนเพื่อประเมินผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองในภูมิภาคอาเซียน และเพื่อสกัดบทเรียนเชิงนโยบายต่อประเทศไทยในด้านการจัดการความขัดแย้งเชิงสังคม การกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการเสริมสร้างความชอบธรรมของรัฐภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

เมื่อช่วงที่ผ่านมา ประชาชนชาวอินโดนีเซียได้เกิดการลุกฮือชุมนุมประท้วงรัฐบาลชานานใหญ่ เนื่องจากไม่พอใจที่รัฐบาลจะเพิ่มสวัสดิการเบียดเบียนที่พิกัดภัยและอื่น ๆ ให้กับสมาชิกรัฐสภารวมกว่า 50 ล้านรูเปียห์ต่อเดือน หรือมากกว่า 1 แสนบาท ซึ่งมากกว่าค่าแรงขั้นต่ำถึง 10 เท่า ในขณะที่คนส่วนใหญ่ของประเทศยังต้องอยู่อย่างลำบาก บวกกับความไม่พอใจของประชาชนที่สะสมก่อนหน้านี้ ทั้งจากปัญหาเศรษฐกิจ ค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นและค่าจ้างกลับไม่เติบโตตาม¹ ส่งผลให้เกิดชุมนุมอย่างรุนแรงหลายพื้นที่ทั่วประเทศ อินโดนีเซีย อาทิ เมืองหลวง จากาตาร์ ที่จัดชุมนุมประท้วงที่หน้าอาคารรัฐสภา เมือง Makassar บนเกาะสุลาเวสี เมือง Palembang เกาะสุมาตรา, เมือง Banjarmasin เกาะบอร์เนียว และเมือง Yogyakarta เกาะชวา และเมืองอื่น ๆ อีกหลายพื้นที่

¹ Thairath online.(2 ก.ย.68),สรุป ประท้วงอินโดนีเซีย ความโกรธแค้นชาวรากหญ้า เมื่อ สส.ได้เงินเพิ่มเดือนละแสน สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/scoop/world/2880423>

การชุมนุมประท้วง เข้าสู่ความบานปลายรุนแรงมากขึ้น เมื่อมีคนขับรถจักรยานยนต์ส่งของ หรือไรเดอร์ เสียชีวิตหลังถูกรถตำรวจชนในกรุงจาการ์ตา เมื่อวันที่ 28 ส.ค. ที่ผ่านมา ในบริเวณจุดที่มีการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างผู้ประท้วงและตำรวจ ใกล้กับรัฐสภาอินโดนีเซีย ระหว่างเจ้าหน้าที่กำลังเข้าสลายการชุมนุม² จึงนำไปสู่การขยายการประท้วงที่รุนแรงขึ้นของเหล่ามวลชนประชาชนอินโดนีเซียทั่วประเทศ โดยได้ปรากฏเหตุการณ์เคลื่อนไหว เผารัฐสภาท้องถิ่นในหลายเมือง รวมถึงสถานที่สาธารณะในเมืองหลวง ที่ขยายความรุนแรงการเคลื่อนไหวการประท้วงมากขึ้น การขว้างปาระเบิดเพลิง และการปล้นสะดม (Looting) หรือทำลายทรัพย์สินราชการในบางพื้นที่และบ้านพักของนักการเมือง³ นอกจากนี้ฝ่ายเจ้าหน้าที่ดำเนินการอย่างแข็งกร้าว รุนแรง ต่อกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงนับตั้งแต่ช่วงแรกๆ ที่เริ่มมีการชุมนุมประท้วง จากการปรากฏให้เห็นการสลายการชุมนุมอย่างรุนแรงของเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาทิ การใช้แก๊สน้ำตาและปืนฉีดน้ำแรงดันสูงเข้าควบคุมฝูงชน

จากสถานการณ์ล่าสุด วันที่ 31 ส.ค. ประธานาธิบดีซูเบียนโต ประกาศว่า พรรคการเมืองต่าง ๆ ของประเทศ ได้เห็นชอบร่วมกันที่จะยกเลิกเบี้ยเลี้ยงและสิทธิประโยชน์หลายอย่างของสมาชิกรัฐสภา ระเบียบการเดินทางไปทำงานต่างประเทศด้วย รวมถึงจะปลด สส. ที่พฤติกรรมไม่เหมาะสมจากตำแหน่ง และให้คำมั่นสัญญาว่าจะสอบสวนการเสียชีวิตของไรเดอร์หนุ่มอย่างโปร่งใส รวมถึงให้การเยียวยาครอบครัวของเขา ซึ่งประธานาธิบดีเน้นย้ำว่าเคารพสิทธิและเสรีภาพ แต่อย่างไรก็ตาม เขากล่าวต่ออีกว่า แต่จะไม่อดทนต่อพฤติกรรมที่รุนแรง การปล้น และทำลายสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยได้สั่งการเจ้าหน้าที่ตำรวจกับทหารให้ใช้มาตรการเด็ดขาด ต่อกการทำลายสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ, การปล้นบ้านพักส่วนบุคคล และการโจมตีศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ⁴

ซึ่งต่อมาการชุมนุมประท้วงจนเริ่มยุติในหลายพื้นที่ โดยในพื้นที่เมืองหลวงเริ่มเป็นที่แรก ๆ เนื่องจากความกลัวกังวลต่อการสลายการชุมนุมอย่างรุนแรงจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงความกังวลในการถูกจับกุมดำเนินคดีที่ในช่วงตลอดการชุมนุมที่ผ่านมา มีผู้ชุมนุมประท้วงโดนจับกุมดำเนินคดี 3,000 กว่าคนแล้ว

การชุมนุมประท้วงอย่างรุนแรงครั้งนี้ของอินโดนีเซีย นับว่าเป็นการชุมนุมประท้วงที่นำไปสู่การจลาจลขนาดใหญ่ในรอบหลายปีที่ผ่านมา โดยสาเหตุหลักจากการวิเคราะห้เนื่องจาก ประชาชนส่วนใหญ่ของอินโดนีเซียกำลังประสบภาวะปัญหาทางเศรษฐกิจในหลายด้าน ทั้งค่าครองชีพที่สูงขึ้น ความเหลื่อมล้ำที่ขยายกว้างขึ้น รวมถึงปัญหาอัตราการว่างงานของคนหนุ่มสาวที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน จนเห็นได้ว่าประชากรวัยหนุ่มสาวจบใหม่ของอินโดนีเซีย แข่งขันหางานอย่างดุเดือด ถึงขั้นมีเหตุการณ์ปะทะกันจนบาดเจ็บอย่างสาหัสมาก่อนหน้านี้ ซึ่งทำให้แรงงานกำลังวัยนี้ทำงานในลักษณะ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ เช่น ไรเดอร์ส่งอาหารมากขึ้น จึงไม่ใช่เรื่องที่เกิดเหตุการณ์ที่ประชาชนส่วนใหญ่จะรู้สึกโกรธแค้นต่อรัฐบาล สมาชิกรัฐสภาข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ เมื่อได้เห็นการดำเนินบริหารงานของรัฐบาล ที่ตัดงบประมาณสวัสดิการแรงงาน เพื่อนำไปใช้ดำเนินนโยบายของรัฐบาลตัวเอง รวมถึงการเพิ่มเงินสนับสนุนและหรือเงินสวัสดิการสมาชิกรัฐสภา จึงสร้างความโกรธแค้นของประชาชนจนลุกฮือขึ้น และขยายไปสู่ความรุนแรง เมื่อปรากฏว่า ไรเดอร์ขับรถส่งอาหารถูกรถหุ้มเกราะเจ้าหน้าที่ฟุ้งชนจนเสียชีวิต เนื่องจากมีสถานะอารมณ์ร่วมกันกับผู้เสียชีวิตที่เคราะห์ร้ายนี้

² Thai pbs,(2 ก.ย.68)อินโดฯ ประท้วงเดือด-ปราบชุมนุม ผู้นำถอยยกเลิกผลตอบแทน สส. สืบค้นจาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/356038>

³ The MATTER,(1 ก.ย.68)สรุป ‘ประท้วงอินโดนีเซีย’: จากเหตุไม่พอใจค่าเบี้ยเลี้ยงนักการเมือง สู่ ‘ตำรวจขับรถชนไรเดอร์’ และการเผาสถานที่ราชการ สืบค้นจาก <https://thematter.co/brief/indonesia-protest-august-2025/248373>

⁴ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1, หน้า 77

ประเทศอินโดนีเซียมีพหุวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย ทั้งคติความเชื่อ ศาสนา เชื้อชาติและวัฒนธรรม จากประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศ ซึ่งสถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตประชาธิปไตยของอินโดนีเซีย และวัฒนธรรมการชุมนุมประท้วงของประชาชนชาวอินโดนีเซียที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ต่อการเป็นกลไกรวม ในการขับเคลื่อนการเมืองอินโดนีเซียจนถึงปัจจุบัน ที่ประเทศไทยและประชาชนไทยสามารถเรียนรู้ต่อการเปรียบเทียบ การเมืองในเชิงศึกษาได้อย่างเป็นที่ประจักษ์

การตอบสนองของรัฐบาลและผลลัพธ์ระยะสั้น

รัฐบาลอินโดนีเซียประกาศยกเลิกมาตรการเพิ่มสวัสดิการของสมาชิกรัฐสภา ให้ค้ำประกันการตรวจสอบ เหตุการณ์เสียชีวิต รวมถึงดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ใช้ความรุนแรง อย่างไรก็ตาม การใช้มาตรการควบคุม ด้วยกำลังของตำรวจและทหาร มีส่วนช่วยให้สถานการณ์เริ่มสงบ แต่ยังคงค้างคาสำคัญต่อหลักสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพพลเมือง

บทวิเคราะห์เชิงรัฐศาสตร์

เหตุการณ์ครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ภาวะเศรษฐกิจเป็นตัวกระตุ้นสำคัญของวิกฤตทางการเมืองในประเทศ ประชาธิปไตยกำลังพัฒนา การใช้อำนาจรัฐที่เกินความเหมาะสมสามารถนำไปสู่การสูญเสียความชอบธรรม นอกจากนี้ ประชาสังคมอินโดนีเซียมีพลังสูง การเมืองแบบเลือกตั้งไม่เพียงพอ หากปราศจากระบบตรวจสอบ ที่เข้มแข็ง

บทเรียนสำคัญต่อไทยและภูมิภาค

ในฐานะประเทศเพื่อนบ้านและพันธมิตรสำคัญ บทเรียนสำคัญที่ไทยสามารถนำมาพิจารณา ได้แก่ ความจำเป็นของธรรมาภิบาลและความโปร่งใสด้านงบประมาณรัฐ การให้ความสำคัญต่อปัญหา เศรษฐกิจฐานรากและเยาวชน การบริหารความขัดแย้งโดยเคารพสิทธิมนุษยชน บทบาทของกลไก สื่อมวลชนและประชาสังคม

เหตุการณ์ความไม่สงบทางสังคมในอินโดนีเซียครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าความเปราะบาง ทางเศรษฐกิจและโครงสร้างความเหลื่อมล้ำที่ยืดเยื้อสามารถบั่นทอนเสถียรภาพทางการเมือง ในประเทศประชาธิปไตยกำลังพัฒนา แม้รัฐจะมีความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ แต่การใช้มาตรการ ทางอำนาจโดยขาดกลไกความยุติธรรมและการสื่อสารกับประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมเสี่ยง ต่อการสูญเสียความชอบธรรมของรัฐบาลในระยะยาว

บทเรียนสำหรับประเทศไทย คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประชาชนและการบริหารจัดการ นโยบายสวัสดิการรัฐอย่างโปร่งใส มีความสำคัญยิ่งต่อการป้องกันความปั่นป่วนทางการเมือง รัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการลดความเหลื่อมล้ำ เสริมสร้างธรรมาภิบาล และสร้างช่องทางให้ประชาชน มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสันติ เพื่อปกป้องความยั่งยืนของประชาธิปไตยและเสถียรภาพในสังคมไทย